Романа ЧЕРЕМШИНСЬКА,
директор Етнографічно-меморіального музею Володимира Гнатюка, с. Велеснів Монастириського району, Тернопілля

«...забили ви мені клин у голову...»

До 105-річчя видання "Тіні забутих предків"

Володимир Гнатюк як голова Франківського ювілейного комітету 30 жовтня 1897 року надсилає до Чернігова Михайлу Коцюбинському запрошення взяти участь у збірнику на честь Івана Франка з нагоди відзначення 25-літньої письменницької і громадської діяльності і в організації збирання коштів на проведення ювілею.

Михайло Коцюбинський 4 квітня 1899 року вітає Володимира Гнатюка з утворенням "Українсько-руської видавничої спілки", а 8 листопада сповіщає, що посилає нарис "В путах шайтана", більшу річ ще пише.

І вже у грудні Володимир Гнатюк видав збірку оповідань Михайла Коцюбинського "В путах шайтана", куди увійшли "В путах шайтана", "На віру", "Ціпов'яз".

Між 15 і 25 квітнем 1905 року Михайло Коцюбинський разом з Іваном Франком і Володимиром Гнатюком їздив у село Яйківці біля Львова (тепер село Антонівці).

Сфотографувалися на згадку про зустріч.

Михайло Коцюбинський, Іван Франко та Володимир Гнатюк. 1905 р.

23 березня 1906 року вчений пише до письменника: *"Сього року Ви маєте приїхати до нас із родиною і разом їдемо на літо на Гуцульщину, де маєте купатися в зимнім Черемоші, вигріватися на сіні до сонця, їздити на дарабах, балакати, писати поезії, і ходити на прогульки. Ви цього не поспекаєтеся, і пишіть завчасу, чи шукати Вам великої хати чи малої..."*

Володимир Гнатюк щороку запрошує приїхати Михайла Коцюбинського в Карпати.

7 вересня 1908 року Володимир Гнатюк пише Михайлові Коцюбинському: *"Я вмисне пишу про се вже тепер, щоби Ви мали час подумати і приготуватися, а я з свого прийшов би з усякою помогою. За зиму могли би Ви познайомитися з невеличкою гуцульською літературою і на місці дивитися вже на всьо іншими очима..."*

26 липня 1909 року Володимир Гнатюк пише до Михайла Коцюбинського, що може тільки шкодувати, що не заїхав до Криворівні, де міг би побувати на святі й побачити гуцулів у пишному одязі.

Листи Володимира Гнатюка справляють велике враження на Михайла Коцюбинського, і він перед подорожжю до Криворівні пише йому з Капрі 7 липня 1910 року: *"Своїми словами "Ви мусите щось написати про гуцулів" забили Ви мені клин у голову, вони не дають тепер мені спокою, тільки що я зробить годен за 10 днів? Тільки оскому наб'ю..."*

31 липня 1910 року, повертаючись з Капрі у Чернігів, заїжджає на початку серпня до Криворівні і зустрічається тут з Володимиром Гнатюком та Іваном Франком.

У листі від 1 серпня з Криворівні пише дружині Вірі Устимівні: *"...Тут так гарно, що я не сподівався навіть... Тільки що прийшов сюди Франко і разом з ним ідемо до Гнатюка, який лежить тепер хорий... у Львові я сливе нікого не бачив, перебував там один день, переночував і вранці виїхав, але підвода до Ворохти, яку я замовив по телефону, не прийшла, і я мусив ночувати в Ворохті. Тут було ціле українське товариство, яке зробило з стрічі зо мною ціле торжество, говорились промови, я мусив оповідати, співали мені "многі літа" і цілою процесією, з співами, одвели на ніч до готелю. Коротко говорячи, зробили мені приємну неприємність, бо я не люблю публічних товариств, коли я в центрі".*

У листі до дружини письменник сповіщає з Криворівні 4 серпня 1910 року, що почувається добре, бо всі про нього дбають.

30 грудня 1910 року Михайло Михайлович відповів Володимиру Михайловичу: *"Я у свій час, з головою пірнув в Гуцульщину, яка мене захопила, "Який оригінальний край, який незвичайний казковий народ. Але книжка книжкою, треба мати живі враження, щоб щось зробити і хочеться швидше дочекатися літа..."*

Повість "Тіні забутих предків" Михайло Коцюбинський розпочав писати 20 серпня і закінчив 3 жовтня 1911 року, як це видко з помітки автора на рукописі.

16 жовтня пише листа Михайлу Могилянському, що 3 жовтня скінчив своє "гуцульське оповідання" ("Тіні забутих предків"). Вийшло аркушів три.

12 грудня 1911 року Михайло Коцюбинський з Капрі пише Володимиру Гнатюкові: *"Опріч Горького (який кланяється Вам) — є тут ще інші російські літератори — Бунін (академік, себто член академії), дуже гарний поет і белетрист, та інші".*

15 червня 1912 р. виїжджає до Криворівні, де напружено працює, збирає матеріал для другої книги про гуцулів.

У листі від 28 червня пише з Криворівні дружині Вірі Устимівні:

"...зібрав трохи матеріалу тут, але ще мало. Оця робота так мене захопила, що навіть не можу бути спокійним і любуватися природою. Кожна змарнована година мене болить. Може, трохи потому стану спокійнішим, як вже буду мати матеріал".

Уперше повість "Тіні забутих предків" Михайла Коцюбинського побачила світ двома подачами у "Літературно-науковому віснику" (Львів, 1912, т. 57, кн. 1, с. 5—32; кн. 2, с. 209—226).

У першій половині квітня 1913 року в "Українсько-руській видавничій спілці" вийшла шоста — остання прижиттєва збірка творів Михайла Коцюбинського "Тіні забутих предків" (Київ-Львів, 176 с.), куди ввійшли: "Тіні забутих предків", "Сон", "Лист", "Подарунки на іменини", "Хвала життю!", "Коні не винні", "Що записано в книгу життя". Видання має прекрасну ілюстрацію художника Михайла Жука — щирого друга письменника.

Повість написана завдяки щирій намові Володимира Гнатюка.

Володимир Гнатюк як засновник 12 листопада 1898 року у Львові "Українсько-руської видавничої спілки", відповідальний редактор і секретар до літа 1912 року у Першій серії "Літературно-наукової бібліотеки" цього видавництва благословляє у світ п'ять книг творів Михайла Коцюбинського "В путах шайтана" (1899, ч. 14), "Полюдському" (1900, ч. 24), "Поєдинок і інші оповідання" (1903, ч. 49), "У грішний світ" (1905, ч. 88), "Дебют" (1911, ч. 134).

Наталія ФЛЕГОНТОВА,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гуманітарних та природничих наук Центру міжнародної освіти НАУ

На крилах НАУ — Шевченківський світ

"Кобзарю!
Знов до тебе я приходжу,
бо ти для мене совість і закон".
(Л.Костенко)

Ім'я Тараса Шевченка завжди на часі. Особливо у перші весняні дні, дні духовного пробудження, коли Україна і прогресивне людство вшановують пам'ять Великого Кобзаря.

Для студентів Національного авіаційного університету весна почалася з "Шевченківського березня". Щодня відбувалися заходи, присвячені видатному синові українського народу: Міжнародний флешмоб "Global Shevchenko", літературно-мистецька вітальня "Нас єднає Шевченкове слово", конкурс презентацій "Шевченко — це народ і, як народ, він вічно буде жити", конкурс есе "Хто для мене Шевченко?", квест "Чи знаємо ми Шевченка?", лекції, засідання за круглим столом, наукові дискусії тощо.

Проте одним із найяскравіших можна назвати літературні читання "Kobzar International", що були проведені у Центрі міжнародної освіти Національного авіаційного університету. Тут навчаються хлопці й дівчата з найвіддаленіших куточків світу. Різні за віком, віросповіданням, кольором шкіри, характером, системою виховання, вони прагнуть знань і діалогу культур.

Свої перші студентські кроки слухачі підготовчого відділення починають із вивчення української мови, а отже, мають можливість заглибитися в культуру країни навчання, її традиції, звичаї — головне багатство народу, що сприяє зануренню в мовне середовище і пізнання світу.

Студенти-іноземці відкриті до нашої культури: відвідують музеї, театри, читають українську літературу, охоче беруть участь у культурних заходах. "Шевченківський березень" дав можливість слухачам Центру міжнародної освіти більше дізнатися про Шевченка — поета, художника, революціонера, патріота, Людини, що гідно пройшла життєвий шлях від кріпака до академіка Академії мистецтв.

Іноземні студенти тільки починають опановувати мову, проте варто зазначити, як емоційно, піднесено продекламував арабською мовою вірш "Реве та стогне Дніпр широкий" Віссам Халдун Салем Джовхер із Йорданії. А Шевченкова лірика не залишила байдужими серця виконавців і слухачів. Хань Хао з Китаю читав рідною мовою "Садок вишневий коло хати", Худа Бабакуя з Марокко прочитала українською "Сонце заходить, гори чорніють...", Сабрі Мухаммад Ріяд із Палестини — уривок із поеми "Гайдамаки" "У гаю, гаю вітру немає". Шевченкові слова звучали в супроводі флейти. Музику до

цих творів виконав Аббасі Хамед з Ірану.

Шевченко любив народні пісні. Він часто слухав, як співають кобзарі, запам'ятовував, співав сам. Народна пісня допомогла йому стати поетом. Мабуть, тому його вірші так легко лягають на музику і стали сьогодні народними. Музику на його вірші писали відомі композитори XIX і XX ст. —Кирило Стеценко, Яків Степовий, Микола Лисенко, Модест Мусоргський, Петро Чайковський. Її співають оперні і естрадні співаки. Слухачі слухали голос Оксани Петрусенко ("Нащо мені чорні брови"), тріо бандуристок ("Така її доля"), "Пікардійську терцію" ("Садок вишневий коло хати"). Та зал вибухнув оплесками, почувши пісню "Ой по горі роман цвіте" у виконанні студента Чан Ші Куаня з Тайваню. Лірика, пісні, картини, музика переплелися в одне яскраве дійство.

На завершення учасники заходу прочитали "Заповіт" Тараса Шевченка мовами народів світу (українською, китайською, литовською, англійською, французькою, іспанською, арабською, фарсі, турецькою, російською...) у виконанні Іч Шафрі Аднана, Бенжеллуна Башира, Салми Ідріссі-Лхадрауї (Марокко), Шази Алфліті (Ліван), Вересі Франко (Аргентина), Вен Шо (Китай), Махмуді Айдіна (Іран), Еремінайте Вайви (Литва), Каїгусуза Бурака (Туреччина) та ін.

Шевченко живе у пам'яті народній, а ім'я його відоме усьому світу, про що засвідчила презентація пам'ятників Шевченкові в різних країнах.

Мистецтво слова, фарби звуку, руху сприяють міжкультурній комунікації, формують людину культури і вводять її у світ мистецтва спілкування, а милозвучність мови, її мелодика сприймається не лише розумом, а й емоційно-чуттєво. З українською поезією, народними піснями засвоюється дух української культури. Відбувається тонка взаємодія у сфері духовності: молода людина проникає в культуру, а в її свідомість проникає дух.

Ознайомлення з творчістю Т. Шевченка не залишили байдужими слухачів. Можна вважати, що це свято досягло глибин сердець і сприяло духовному піднесенню іноземних студентів.

Керівництво Центру міжнародної освіти відзначило студентів-активістів сертифікатами учасника літературних читань "Kobzar International". А в душах юних залишилося полум'яне слово Тараса.

Поет навчав любові й пошани найсокровенніших національних традицій, плекав надію про органічне засвоєння кращих надбань чужих культур:

"Учітесь, читайте,
І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь..."

Шевченко — цілий світ. Світ образів, почуттів, думок, ідей. Його ім'я вічне, як вічне прагнення свободи та справедливої боротьби за незалежність України та її народу.